

Miljödepartementet
103 33 Stockholm

Promemorian Utkast till rapport om hur Sverige genomför Århuskonventionen

(M2020/00428)

Sammanfattning

Journalistförbundet har tagit del av promemorian "Utkast till rapport om hur Sverige genomför Århuskonventionen". Journalistförbundets svar koncentreras till de delar av rapporten som rör offentlighetsprincipen och rätten att ta del av allmänna handlingar.

Journalistförbundet anser att det finns stora problem med den praktiska tillämpningen av offentlighetsprincipen när det gäller bland annat rätten att ta del av handlingar digitalt. Enligt Journalistförbundet kommer dessa problem inte fram i rapporten. Tvärtom framstår det som att det finns goda förutsättningar för att ta del av handlingar digitalt, vilket tyvärr inte överensstämmer med verkligheten.

Journalistförbundet har även synpunkter på rätten till domstolsprövning när ett beslut om utlämnande av allmän handling har fattats av statsråd eller av regeringen.

Rätten att ta del av allmänna handlingar digitalt

Enligt Århuskonventionen, artikel 4, ska myndigheter på begäran ge allmänheten tillgång till miljöinformation. Enligt artikel 4.1. b) ska informationen lämnas ut "i den form som begärs". Enligt rapporten lever svensk lagstiftning upp till kravet, vilket motiveras på följande sätt:

"Även grundlagsregleringen får anses förenlig med konventionens krav, bl.a. genom att en allmän handling ska tillhandahållas den som önskar ta del av den så att handlingen kan läsas, avlyssnas eller på annat sätt uppfattas (2 kap. 15 § TF)."

Enligt Journalistförbundet kan denna slutsats ifrågasättas eftersom det i svensk lagstiftning inte finns någon rätt att ta del av allmänna handlingar digitalt. Det finns inte heller någon möjlighet att överklaga ett beslut om att handlingar inte lämnas ut digitalt för det fall att handlingarna har lämnats ut i pappersform. Enligt Journalistförbundet kan den som läser rapporten få intryck av att det i Sverige finns en rättighet att ta del av handlingar digitalt, om det efterfrågas. Detta är missvisande eftersom det tyvärr inte stämmer.

Rätten till domstolsprövning

Enligt Århuskonventionen, artikel 9, har den som begärt information, enligt artikel 4, och nekats detta rätt att få sin sak prövad i domstol. Journalistförbundet delar i huvudsak rapportens slutsats om att rätten till domstolsprövning i Sverige är god. Det finns dock ett undantag. Ett beslut om utlämnande av allmänna handlingar som fattas av statsråd eller regeringen kan inte överklagas till domstol. Detta är en allvarlig brist i den svenska offentlighetslagstiftningen. Problemet behandlas i rapporten, under punkten "Hinder som uppstått vid genomförandet av artikel 9", på följande sätt:

"Ett beslut om utlämnande av allmän handling som fattats av statsråd eller av regeringen kan enligt grundlagen inte överklagas till domstol (2 kap. 15 § tryckfrihetsförordningen). Sverige har på denna punkt reserverat sig i förhållande till konventionens krav."

Enligt Journalistförbundet bör regeringen se över frågan ur ett bredare perspektiv så att Sverige i framtiden kan leva upp till de grundläggande krav på rätt till domstolsprövning som uppställs i internationella konventioner och andra rättsakter.

¹ Se Utkast till rapport om hur Sverige genomför Århuskonventionen, sid 16.

² Se Utkast till rapport om hur Sverige genomför Århuskonventionen, sid 59.

Ulrika Hyllert
Förbundsordförande
Journalistförbundet